

Beslut

Efter kvalitetsgranskning av stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid Sjöfruskolan 2 i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Sjöfruskolan 2 avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Sjöfruskolan 2 i Umeå kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Sjöfruskolan 2 den 22,23 och 25 mars 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Lisbeth Ahlqvist. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, nyckelpersoner, representanter för elevhälsan och rektorn samt fyra lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

I granskningen ingår två områden. För varje område bedöms om huvudmannen uppfyller framtagna kvalitetskriterier.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Rektor behöver följa upp resultat för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling, även uppdelat på kön, och säkerställa att uppföljningen inte enbart resulterar i individuella insatser, utan också används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.
- Rektor behöver förbättra både elevhälsans och lärarnas möjligheter att arbeta för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-11-14 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärare genomgående arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna i sin planering i hög utsträckning förbereder material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling samt beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Vidare visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i huvudsak får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Likaså visar granskningen att lärare vid behov ger eleverna möjlighet till breddning och fördjupning av stoffet men att det varierar mellan ämnen i vilken utsträckning de låter eleverna arbeta snabbare än klasskamraterna.

Granskningen visar också att lärarna använder sig av några olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en viss variation samt ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Lärarna ger återkoppling om hur elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling ska utvecklas ännu mer och uppmuntrar elever genom att ge erkänsla för tidigare ansträngningar. Likaså ger lärarna eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärare stöttar också elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Granskningen visar att lärarna lika mycket uppmärksammar och stöttar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar också att lärarens förväntningar i hög grad utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och att förväntningarna kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Lärare verkar medvetet för att kompensera med uppmuntran och höga förväntningar för elever som saknar detta hemifrån.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna i sin planering i hög utsträckning förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer och av skoluppgifter som Skolinspektionen tagit del av framgår det att lärarna till exempel planerar för utvecklande frågor, öppna uppgifter, fördjupningsuppgifter och för frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering. Lärarna berättar dock att förutsättningarna för att samplanera i arbetslaget har försämrats då några lärare under den här terminen arbetar i andra lokaler. I dag samplanerar därför lärarna främst med de lärare som de delar arbetsrum med. Därutöver planerar lärarna ämnesvis och ämnesövergripande i klasserna i årskurs 4. Enligt lärarna planerar de utifrån att det alltid ska finnas extra uppgifter. Genom att förbereda öppna uppgifter samt utmanande extrauppgifter beskriver lärarna att de kan utmana samtliga elever oberoende av var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar också att det finns olika nivåer på de uppgifter som eleverna arbetar med på lektionerna. Beroende på ämne finns till exempel möjlighet att använda extraböcker för elever som ligger långt framme, att låta elever välja arbetsmaterial utifrån intresse eller att använda datorprogram med mer avancerade uppgifter. De flesta av de elevuppgifter Skolinspektionen tagit del av är öppna och går att genomföra på olika nivåer, alternativt innehåller flera olika svårighetsgrader. Rektorn uppger i intervju att hen inte har deltagit i samtal med lärare om undervisningsplaneringarna för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling utan att detta gör lärarna sinsemellan.

Granskningen visar vidare att lärare i sin planering i hög utsträckning beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Förstelärarna berättar att överlämningarna från årskurs 3 är detaljerade samt att skolan också gör screeningar i svenska, matematikdiagnos och läsförståelsetest. Informationen från överlämningen som lärarna tar emot ligger till grund för undervisningsplaneringen och planeringen revideras när lärarna i sin undervisning får mer information om elevers kunskapsnivå och behov. Lärarna berättar till exempel att de tar fasta på om det står i de individuella utvecklingsplanerna att en elev vill utvecklas i ett ämne och att de därutöver alltid planerar för en spridning, eftersom det finns en stor spridning på elevernas kunskapsnivåer i samtliga klasser. Lärarna berättar vidare att resultaten av genomförda

tester och screeningar påverkar deras kommande planering, både för enskilda elever och grupper. Idag finns det till exempel elever som arbetar med läromedel från årskurs 7 eller 9. Rektorn uppger att de överlämningar som genomförs inför årskurs 4 ger mycket information om elevernas behov och att lärarna också får ta del av resultat från nationella prov i årskurs 3. Hen tror dock att det är ett stort fokus på de elever som har åtgärdsprogram i överlämningen. Av de individuella utvecklingsplanerna Skolinspektionen tagit del av framgår inte om eleverna ligger långt fram i sin kunskapsutveckling eller hur elever ska få stöd att nå längre i sin kunskapsutveckling. Däremot finns det beskrivet att elever har möjlighet att arbeta med extrauppgifter eller arbeta med läromedel för högre årskurser. Förstelärarna uppger i intervju att tidpunkten för när de individuella utvecklingsplanerna ska vara färdigställda inträffar senare under andra terminen i årskurs 4, eftersom det tar tid att lära känna eleverna.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ofta får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Av intervjuer med lärare framgår att det på skolan finns en eller två elever i varje klass som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling och att lärarna arbetar medvetet med att utmana dessa elever. Lärarna uppger att de vet vilka elever som klarar vilken mängd uppgifter och gör Anpassningar efter detta. I vissa ämnen finns det en "grundplåt" som ska finnas med, men det finns alltid förslag på hur elever kan gå vidare. Därutöver kan elever som lätt klarar av allt också utifrån egna förslag arbeta vidare. I vissa ämnen finns uppgifter på olika nivåer och i andra ämnen finns uppgifter utan tak. Exempel på sådana uppgifter är när elever byggde fallskärmar enligt en instruktion där eleverna kunde arbeta på olika svårighetsnivåer. Lärarna uppger också att de ibland lägger ut läsförståelsespel i det digitala klassrummet eller använder extra kluriga frågor till de elever som vill anstränga sig mer. Därutöver säger lärarna att elever får fördjupa sig i något område genom att göra presentationer. Eleverna säger att de får många uppgifter och att de alltid har något att göra, och de säger också att de tycker att de flesta ämnen är utmanande eftersom det finns uppgifter i alla ämnen som är kluriga. Eleverna berättar att när de är klara med en uppgift får de oftast arbeta med exempelvis individuella utvecklingsplansmål, extra uppgifter, eller böcker med utmaningar även om de ibland också får läsa tyst i bänkböcker eller arbeta på datorn. Lärarna och förstelärarna uppger att de på skolan har ett stort utbud av material som de kan plocka från, framförallt i ämnet matematik. Representer för elevhälsan uppger också att det på intranätet finns en kunskapsbank om särskilt begåvade elever som centrala elevhälsan utformat och även en skrift om särbegåvade elever som lärare kan använda sig av. Av intervjuer med skolpersonal och rektorn framgår vidare att lärarna använder kooperativt lärande som en metod för att skapa smågrupper där elever lär av varandra vilket gör att eleverna utmanas oavsett kunskapsnivå. Rektorn uppger också att lärarna kan använda läromedel för

högre årskurser och fördjupningsuppgifter. Enligt elevhälsan ligger skolans resultat i elevenkäten också högre än kommunens när det gäller frågan om elever i årskurs 4 kan få svårare uppgifter.

Granskningen visar vidare att lärare vid behov ger eleverna möjlighet till breddning och fördjupning av stoffet men att det varierar mellan ämnen i vilken utsträckning lärarna låter eleverna arbeta snabbare än klasskamraterna. Lärarna berättar att klasser ofta följs åt i olika ämnen. Elever börjar med en gemensam genomgång av ett kapitel eller några sidor. Därefter får de elever som är klara med vissa uppgifter fortsätta med andra uppgifter. I vissa ämnen får däremot elever redan från början arbeta på olika nivåer med olika uppgifter. Eleverna berättar att när de är färdiga med alla skoluppgifter får de inte börja med ett annat arbetsområde, utan de får i stället extrauppgifter som är svårare och roligare, eller avancerade uppgifter i läroböcker för högre årskurser.

Granskningen visar vidare att lärarna använder sig av olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Lärarna säger att det finns en bredd av material med läromedel på olika nivåer och från högre årskurser, extra-material, och digitala läromedel med tillhörande arbetsuppgifter för de elever som behöver utmanas. Lärarna uppger också att de använder olika arbetsformer i undervisningen och att elever får arbeta på olika sätt. Elever kan arbeta enskilt, i par eller alla tillsammans efter lärarledda genomgångar. Lärarna uppger vidare att de grupperar eleverna på ett sådant sätt att det ska finnas driv och läshastighet i grupperna. Alla lärare är, enligt rektorn och förstelärarna, noggranna när de gör gruppindelningar av elever, där både det sociala, kunskapsnivå och engagemang spelar in. Även eleverna säger att undervisningen och arbetssätten är varierade. De berättar exempelvis att de får arbeta i olika läroböcker samt arbeta självständigt liksom tillsammans med andra. De får göra olika redovisningar, presentationer, skriva faktatexter, spela olika spel, leka lekar, göra frågesporter och se på film. Eleverna berättar också att lärare försöker göra lektioner roliga för att motivera dem. Även vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört varierar undervisningen genom att eleverna får arbeta såväl individuellt som i grupp och i helklass. Skolinspektionen ser också exempel i observationerna på att undervisningen varierar mellan lärarledda genomgångar och elevaktiviteter.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Av intervjuer med elever och lärare såväl som av lektionsobservationer framgår att lärarna ger stöd i undervisningen, även till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de inte betraktar gruppen elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som självgående utan ser till att även denna grupp elever får lämplig form av stöd. Utformningen av stödet sker utifrån de samtal som förs mellan lärare och elever under skoldagen

och vid undervisningen. Lärarna berättar också att de har andra strategier för att ge stöd för att eleverna ska komma vidare i kunskapsutvecklingen. Någon lärare rör sig runt i klassrummet och ger eleverna stöd, en efter en så som de sitter. Någon ger eleverna stöd i den ordning som de räckt upp handen. Lärarna berättar också att de bryter arbetet och förklarar en gång till inför helklass om det behövs och att de försöker se till att de har sett alla elever varje dag. Om en elev inte förstår instruktioner förklarar läraren för eleven och är det många elever som inte förstår blir det ännu en genomgång inför helklass. Lärarna uppger också att deras arbete med kooperativt lärande har gjort att det finns större utrymme att ge alla elever, även de som kommit långt i sin kunskapsutveckling, stöd under lektionstid. Vidare uppger lärarna att de ofta ber elever fördjupa något för att se om elever har förstått. Eleverna säger att lärarna ger alla elever stöd, både pojkar och flickor. Eleverna berättar också att lärare ger stöd genom att visa var eleven kan hitta svaren eller berätta hur eleverna själva ska göra för att lista ut svaren. Av intervjun med rektorn framgår att hen vid de lektionsbesök som genomfördes innan pandemin sett att lärarna arbetar med kooperativt lärande där elever ger stöd till varandra att komma längre i sin kunskapsutveckling.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna återkoppling för att de ska utvecklas ännu mer, samt erkänsla för tidigare ansträngningar. Av intervjuer med lärare och elever och vid lektionsobservationer framkommer att lärare stöttar elever genom att ge kontinuerlig återkoppling på hur de kan komma vidare i sitt lärande, både skriftligt och muntligt. Efter genomfört prov berättar lärarna att de ger eleverna individuell muntlig återkoppling på hur eleverna ska utveckla sina svar. Lärare berättar att i det digitala klassrummet ligger alla arbeten kvar och lärare använder dem som en del av den individuella återkopplingen. Lärare och elever berättar vidare att lärare kan visa upp goda elevexempel för klassen anonymt och resonera individuellt med elever om hur elever kan utveckla arbetet. Vidare får elever återkoppling på utvecklingssamtalen om hur det går och hur de ska komma vidare i sitt lärande. Eleverna berättar att många lärare ger elever mycket beröm, både individuellt och i grupp. Rektorn och representanter för elevhälsan uppger att de utifrån sin kunskap om undervisningen på skolan uppfattar att lärarna är väldigt bra på att ge återkoppling till alla elever, även till de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger också att lärarna vid återkopplingar använder sig mycket av det digitala klassrummet.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärarna berättar att de lär ut studieteknik till elever så att de får se olika sätt att arbeta och reflektera över hur de kan lära sig på bästa sätt. De säger att vissa elever behöver höra och några elever behöver visuellt stöd. Lärarna uppger att studieteknik diskuteras kontinuerligt men särskilt inför prov då elever har fått se filmer som handlar om studieteknik. Eleverna ger olika exempel på hur de får stöd i att reflektera över

sitt lärande. Till exempel berättar intervjuade elever att läraren kan fråga vad de fått för svar på kluriga uppgifter och sedan diskuterar de hur uppgiften kan lösas på olika sätt. Lärarna visar också bra svar på tavlan efter ett prov, utan att säga vems svar det är, så att alla elever kan se olika lösningar. Vidare utmanar lärare elever att klura tillsammans två och två. Enligt eleverna blir det lättare då elever slår ihop sina kunskaper. Rektorn uppger att lärarna diskuterar och lär ut studieteknik i alla årskurser. Detta görs både i grupp och individuellt. Lärarna beskriver också att när de ska börja på ett nytt område gör de ett så kallat "VÖL-schema", där VÖL står för veta, önska och lärt. De ringar då in vad eleverna kan och vad de har gjort tidigare. Lärare brukar också prata om vad eleverna ska känna till när de är klara med ett arbetsområde och sedan får eleverna vara med och påverka hur deras kunskaper ska bedömas. Eleverna bekräftar detta och säger att lärarna brukar lyssna på dem och göra som majoriteten av eleverna vill.

Granskningen visar att lärare stöttar elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Lärarna berättar att de bekräftar att elever är på rätt spår vilket uppmuntrar elever att bredda sina kunskaper. En lärare berättar att hen i ett ämne använt berättelser som följer en röd tråd, där eleverna fått skriva om hur olika grupper av människor levde. Det här arbetet födde hela tiden nya tankar hos elever, uppger läraren, exempelvis att en elev byggde en modell av en kogg. Lärarna uppger också att de försöker vara uppmärksamma när elever kommer med frågor för att fånga elevernas nyfikenhet i stunden. Vidare uppger lärarna att de försöker anpassa undervisningen efter det elever önskar och är intresserade av. Till exempel kan elever som är intresserade av ett ämne, men har svårt för andra ämnen, få anpassade uppgifter utifrån intresset, till exempel läromedel för högre årskurser eller skrivuppgifter kopplade till intresseområdet. Lärarna uppger också att de lyssnar på eleverna och ofta ändrar arbetssätt och uppgifternas utformning utifrån elevers olika förslag. Enligt eleverna vet lärarna vad eleverna är intresserade av eftersom lärarna har frågat dem bland annat vid mentorssamtal, på utvecklingssamtal och i enkäter. Lärarna uppger också att alla elever har fått skriva brev om sig själva och att elever har hållit föredrag om något som de tycker om. Tillika uppger både lärare och elever att lärare märker vad elever är intresserade under lektionsarbetet.

Vidare visar granskningen att lärarna lika mycket uppmärksammar och stöttar både pojkar och flickor på skolan som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar att de arbetar för att motverka normer som skulle hindra elever från att komma ännu längre i sin kunskapsutveckling och att elever är medvetna om vilka normer som gäller på skolan. Lärare berättar också att de är uppmärksamma på och analyserar orsaken när elever med ett visst kön presterar olika bra i klasser. Bland annat har detta lett till att man skapat en större variation i uppgifter för att de ska passa alla och man väljer texter som speglar en mångfald. Vidare berättar

rektorn, lärarna och eleverna att det pågår ett värdegrundsarbete utifrån diskrimineringsgrunderna. Elever har exempelvis läst texter och sett på filmer kopplade till diskrimineringsgrunderna. Enligt rektorn arbetar lärare med att uppmärksamma både flickor och pojkar, även de som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta görs genom olika sätt att fördela ordet, men också genom det kooperativa arbetet som enligt rektorn är ett sätt att få fler elever att synas och höras i klassrummet.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarens förväntningar i hög utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunskande och förutsättningar och att detta också kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Lärarna och förstelärarna säger att de har höga förväntningar på alla elever och att lärarna inte har olika förväntningar på elever avseende elevers kön eller bakgrund. Kännedomen om elevernas kunskapsnivå i undervisningen gör att lärarna exempelvis utformar uppgifter utan tak där eleverna kan utveckla sina svar eller använder extra läromedel som eleverna kan arbeta med. Elever säger att lärare i undervisningen brukar ha höga förväntningar på alla och att elever som klarar de lättare uppgifterna får prova svårare. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ses exempel på att lärares förväntningar kommer till uttryck genom att de ger elever positiv respons. Vidare framkommer inget annat än att undervisningen är fri från stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund. Enligt rektorn arbetar man för att säkerställa att lärarna i sin undervisning behandlar och bemöter alla elever på samma sätt. Detta görs både genom det pågående värdegrundsarbetet och vid behov genom enskilda samtal mellan rektor och lärare. För att kompensera elever som saknar uppmuntran och stöd hemifrån utgår skolpersonalen från en läxpolicy som innebär att alla läxor ska utformas på ett sådant sätt att eleverna kan göra dem på egen hand, utan stöd från vårdnadshavare. Rektor uppger också att i dagsläget erbjuds studieverkstad fyra dagar i veckan. Där kan elever få hjälp med vad som helst som har med skolan att göra och studieverkstaden är öppen och frivillig för alla elever.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i begränsad utsträckning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet inte på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Dessa elever prioriteras inte i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen och uppföljningen av skolans resultat används i låg grad som underlag för att utveckla undervisningen för denna elevgrupp. Granskningen visar vidare att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan har även begränsade möjligheter att arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Härutöver visar granskningen att det visserligen finns några organisatoriska förutsättningar för samverkan mellan lärare, liksom gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförande av undervisningen i stort, men det finns begränsade möjligheter för lärare att utveckla undervisningen för den aktuella elevgruppen. Det finns i nuläget inte något särskilt fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I nuläget saknas också kompetensutvecklingsinsatser inriktade mot elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling liksom upparbetade kontaktvägar för samverkan och erfarenhetsutbyten med andra skolor kring denna elevgrupp.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet inte på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Dessa elever prioriteras inte heller i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. Rektorn uppger i intervju att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte uppmärksammas på samma sätt som andra elever i uppföljningen av resultaten. Rektorn och lärarna uppger att underlaget för uppföljningen består av måluppfyllelse och resultat på nationella prov. Resultaten följs upp utifrån kön och ämne och fokus ligger på elever som riskerar att inte nå målen. Lärarna berättar att uppföljningen visat att flickor generellt når ett högre resultat än pojkar. Vidare följer rektorn upp undervisningens kvalitet med hjälp av dialoger med specialpedagoger en gång i veckan, via information från elever eller vårdnadshavare och medarbetarsamtal. Lärarna och förstelärarna berättar också att rektorn kan få information via klassråden där rektorn och elevhälsoteamet går igenom alla klasser. Rektorn och lärarna berättar dock att rektorn inte systematiskt följer upp lärarnas planeringar av undervisningen eller vilka åtgärder lärarna skriver fram i de individuella utvecklingsplanerna. Enligt rektorn behöver de skapa en större samsyn på skolan om vad som är mer än godtagbara kunskaper.

Granskningen visar vidare att uppföljningen av skolans resultat inte används som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar att området kring högpresterande elever inte har varit prioriterat. Rektorn tillägger dock att det görs individuella insatser för alla elever, inkluderat denna elevgrupp. Rektorn, förstelärare och representanter för elevhälsan uppger att skolans systematiska kvalitetsarbete utgår från olika fokusområden som ska leda till förbättringar för alla elever, men det är inte specifikt riktat mot elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektor uppger att det finns planer på att arbeta vidare utifrån en tidigare genomförd kompetensutvecklingsinsats om differentierad undervisning, vilket ger förutsättningar att också uppmärksamma de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har. Idag saknas dock en handlingsplan för att utveckla undervisningen för den här elevgruppen.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. Det saknas beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförandet och utvecklingen av undervisningen för den aktuella elevgruppen och elevhälsoteamet har inget uppdrag att bevaka den här elevgruppen, enligt rektorn. Representanterna för elevhälsan berättar att den centrala elevhälsan visserligen har riktlinjer som beskri-

ver hur elevhälsan ska arbeta med elever som är särbegåvade och att det finns expertis i den centrala elevhälsan som arbetar med särbegåvade elever och som hållit i kompetensutvecklingsinsatser kring särbegåvning. Denna expertis kan även kallas till skolenheter vid behov. Representanter för elevhälsan berättar dock att de i teamet på skolan just nu inte har en specialpedagog som kan göra den pedagogiska delen av utredningen gällande särbegåvning.

Vidare visar granskningen att elevhälsan har begränsade möjligheter att tillsammans med lärarna arbeta för att utveckla undervisningen för elevgruppen. Rektorn berättar att det finns en struktur med veckovisa möten för samverkan mellan elevhälsan och lärarna, men att denna samverkan i huvudsak gäller elever som riskerar att inte nå målen. I dagsläget har man öppna elevhälsomöten en gång i veckan dit lärare kan komma. Rektorn uppger att lärarna oftast kommer till elevhälsoteamet för att de behöver hjälp med att hitta lösningar på ett bekymmer eller bolla ett problem. Representanter för elevhälsan säger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling sällan diskuteras i elevhälsoteamet, även om det förekommer att elevhälsoteamet för samtal med lärare om elever som inte har svårigheter i sin kunskapsinhämtning. Elevhälsan säger också att de ibland funderar på om det kan handla om understimulans när elever är i behov av stöd. Enligt förstelärarna lyfts elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling med elevhälsoteamet främst när det handlar om stress, även om lärare säger att de tillsammans med elevhälsan kan göra handlingsplaner för elever som behöver utmaningar. Rektorn uppger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men som även är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, utreds liksom andra elever och får stöd av lärare. Enligt elevhälsoteamet är det främst specialpedagogen som är ute i klassrummen, men förstelärarna säger att specialpedagogen hittills inte haft någon handledning specifikt utifrån den aktuella elevgruppens behov. Lärarna berättar vidare att skolans speciallärare i dagsläget enbart arbetar med elever som behöver lästräna.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

Granskningen visar att det visserligen finns några organisatoriska förutsättningar för samverkan mellan lärare, liksom gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförande av undervisningen i stort, men att det finns begränsade möjligheter för lärare att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar att lärarna idag har två samverkanstillfällen per vecka. Den ena tiden samverkar grundskollärare med varandra och med lärare i fritidshem och resurspedagoger. Den andra tiden arbetar personalen med de prioriterade målen på skolan; pedagogiskt ledarskap, inflytande och delaktighet samt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Däremot finns i nuläget inte något uttalat fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i detta arbete, utan fokus ligger främst på hur man på skolan ska utveckla undervisningen

för de elever som inte når målen. Enligt rektorn har lärarna flera andra schema-lagda tillfällen för att samverka kring undervisningen och möta de behov av stimu-lans och utmaningar som den aktuella elevgruppen har, exempelvis arbetslagsmö-ten och ämneslagsmöten. Enligt lärarna hindras dock samarbetet av att tre klasser finns i en byggnad och två i en annan. Förstelärarna uppger att de visar planeringar för varandra och samarbetar digitalt, men att det är svårt. Rektorn säger att hen hittills inte arbetat aktivt för att säkerställa att undervisningen utformas så att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling motiveras och får stimulans och stöd att nå längre. Rektorn uppger vidare att det i nuläget inte heller genom-förs insatser på skolan i syfte att höja personalens kompetens kring framgångsrika arbetssätt för stimulerande undervisning för denna elevgrupp, även om förstelä-rarna berättar att de har haft en föreläsning om metoder för att motivera elever att anstränga sig och sikta högre vilket även gällde elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar vidare att det idag saknas samverkan mellan olika skolenheter kring den aktuella elevgruppen.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolin-spektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver följa upp resultat för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling, även uppdelat på kön, och säkerställa att uppföljningen inte enbart resulterar i individuella insatser, utan också används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskaps-resultat inte systematiskt och strukturerat synliggör elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Uppföljningen av skolans resultat används inte heller som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kun-skapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor i sin uppföljning och analys av exempelvis kunskapsresultat, lärarnas planeringar, elevernas individuella utveckl-ingsplaner samt de samtal som förs i elevhälsa och kollegiet också uppmärksammar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Resultaten från analysen kan sedan utgöra underlag för att utveckla undervisningen för den aktuella elevgruppen.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolin-spektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver förbättra både elevhälsans och lärarnas möjligheter att ar-beta för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att elevhälsan och lärare har begränsade möjligheter att samverka gällande undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det saknas dock beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförandet. Likaså har lärare begränsade möjligheter att utveckla undervisningen för elevgruppen tillsammans. Rektorn har inte heller organiserat kompetensutvecklingsinsatser specifika för denna elevgrupp eller upparbetat kontaktvägar för samverkan och erfarenhetsutbyten inom och utanför den egna skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor förstärker möjligheterna för såväl elevhälsa som lärare att samverka kring en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta kan exempelvis ske genom att formulera riktade uppdrag och rutiner för arbetet, men också genom att möjliggöra mötestid med detta fokus eller utrymme att ta fram åtgärder och pedagogiskt material för elevgruppen. Rektorn behöver här också tydliggöra elevhälsans roller och ansvar. Arbetet med att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan med fördel knytas till det redan påbörjade arbetet med att utveckla undervisningen för alla elever.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Verica stojanovic

Föredragande

Signerat av: Verica Stojanovic

I handläggningen av ärendet har även Lisbeth Ahlqvist och Anna Sundman Marknäs deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Sjöfruskolan 2 den 22, 23 och 25 mars 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Lisbeth Ahlqvist. Lektionsobservationer och intervjuer genomfördes på plats.

Sjöfruskolan 2 F-6 i Umeå är en kommunal skolenhet med cirka 500 elever. Eleverna i årskurs 4 är indelade i fem klasser, och det går mellan 19 – 26 elever i varje klass. Totalt 15 lärare i årskurs 4 innevarande år, varav nästan samtliga, förutom en lärare som ansökt om lärarlegitimation, är legitimerade och behöriga.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En intervju med nyckelpersoner som har uppdrag att utveckla undervisningen för årskurs 4-6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och

kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.